

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

KI TİSA • אִשָּׁתִּי

MANEVİYAT ÜZERİNE ETÜTLER

BASED ON THE TEACHINGS AND WRITINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS ר'צט

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift."

- Rabi Sacks

Tanrı'nın Yakınlığı

• Bu özet, Rabi Sacks'ın bu haftaki Covenant & Conversation yazısından uyarlanmıştır. Bu yazıya aşağıdaki adresten erişilebilir: <https://www.rabbitsacks.org/covenant-conversation/ki-tissa/the-closeness-of-god/>

Moşe, çadırını alıp *kampın dışına* dikmiştir. Acaba bunun, Altın Buzağı sonrasında Tanrı ile halk arasındaki ilişki ile ne alakası vardır? Kolektif bir sıkıntı anında **bir lider halkına yakın olmalıdır – mesafeli değil**. Dolayısıyla mevcut koşullar altında bunun, Moşe'nin yapabileceği en berbat şey olduğuna şüphe yoktur.

Gerçek şu ki, Moşe bu yolla Tanrı'ya şöyle demektedir: Halkın ihtiyaç duyduğu şey, onlara *benim* yakın olmam değil. Ben yalnızca bir insanım; bugün buradayım, yarın yokum. Ama Sen ebedisin. Sen onların Tanrı'sısın. Onların, *Senin* yakınlığına ihtiyaçları var. Şimdiye kadar Seni, Mısırlıların üzerine bela üstüne bela getiren, dünyanın en büyük imparatorluğuna diz çöktüren, denizi yaran, doğal düzenin ta kendisini alaşağı eden, dehşet verici, sınırsız bir kuvvet olarak deneyimlediler. Sinay Dağı'nda sadece Sesini duymak bile onları o kadar ezdi ki, bu Sesi duymaya devam ettikleri takdirde "öleceklerini" söylediler (Şemot 20:16).

Halkın ihtiyacı, diye karar vermiştir Moşe, Tanrı'nın büyüklüğünü değil, yakınlığını deneyimlemek; dağın doruğunda şimşek ve gök gürültüleri ile duyulan Tanrı'yı değil, aşağıdaki vadide sürekli ve ebedi bir Mevcudiyet olarak Tanrı'yı hissetmek.

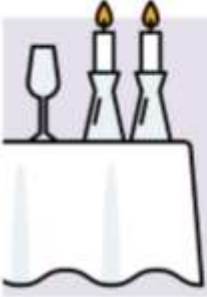
İşte, Moşe bu nedenle çadırını alıp kampın dışına dikmiştir. Tanrı'ya "Halk, içinde benim değil, Senin Mevcudiyetine muhtaç" der gibidir.

Moşe, Tanrı'ya, halka daha yakın olması için yalvarmıştır; zira bu şekilde halk O'nunla yalnızca mucizeler şeklinde, tekrarlanamaz anlarda değil, düzenli olarak, gündelik bazda; ve yalnızca dokunduğu her şeyi imha etmekle tehdit eden bir kuvvet olarak değil, kampın kalbinde hissedilebilen bir Mevcudiyet olarak karşılaşabilecektir. **Tanrı da işte bu nedenle Moşe'ye, halka Mişkan'ı inşa etme talimatını vermesini**

emretmiştir. "Benim için bir Kutsal Mekân yapınlar ve içlerinde barınacağım (*veşahanti*)" (Şemot 25:8) derken kastettiği de buydu. "*Mişkan*" ve Tanah dönemi sonrasında kullanıma başlanan "*Şehina*" (Tanrısal Mevcudiyet) sözcüklerinin kökü de bu pasuktur. Tanrı için kullanıldığında bu, *Teruma peraşasında* ele aldığımız üzere, "yakın olan Mevcudiyet" anlamına gelir.

Yahudi maneviyatının süregelen mucizesi budur. Yahudiliğin doğuşundan önce hiç kimse Tanrı'yı bu kadar soyut ve huşu uyandıran yollarla tasavvur etmemiştir: **Tanrı en uzak yıldızdan daha uzakta ve zamanın kendisinden daha ezeldir. Ve yine de, hiçbir din, Tanrı'yı bu kadar yakın hissetmemiştir.** Tanah'ta peygamberler Tanrı ile tartışırlar. Teilim kitabında Kral David, O'na en yüksek yakınlık düzeyiyle hitap eder. Talmud'da Tanrı, Hahamlar arasındaki münazaraları dinler ve onların kararlarını, Göksel bir Sese karşı olduğu zaman bile kabul eder. Tanrı'nın Yisrael ile ilişkisi, demişlerdir peygamberler, bir ebeveyn ile evlat veya bir kadın ve kocası arasındaki ilişki gibidir. Şir Aşirim kitabında bu ilişki, birbirine delicesine tutulmuş âşıklar için kullanılacak türden terimlerle ifade edilir. Yahudi mistisizminin anahtar metni *Zoar*, en cüretkâr tutku terimlerini kullanır; tıpkı on altıncı yüzyılda Tsefat'ta yaşamış olan kabalist Rabi Elazar Azikri'ye atfedilen *Yedid Nefes* şiiri gibi.

Ortaçağ sinagogları ile katedralleri arasındaki çarpıcı farklardan biri de budur. Bir katedralde Tanrı'nın enginliğini ve insanın küçüklüğünü hissedersiniz. Ama eğer o döneme ait herhangi bir özgün sinagogu, örneğin Prag'daki Altneushul sinagogunu veya Ari ve Rabi Yosef Karo'nun Tsefat'taki sinagoglarını ziyaret ederseniz, **bunların, Tanrı'nın yakınlığını ve insan ırkının potansiyel büyüklüğünü duyumsayabilmenizi sağlayan mütevazı binalar olduğunu** fark edersiniz.

Şabat Sofrasında

1. Moşe'nin halkın neye ihtiyacı olduğu konusunda Tanrı'yı ikna etme gereğini hissettiği fikri hakkında ne düşünüyorsunuz?
  2. Sinagogunuz nasıl bir ibadet yeri; büyük ve görkemli mi, yoksa küçük ve samimi mi?
  3. *A-Şem*'i her şeye kadir güçlü ve uzak bir Tanrı olarak mı, yoksa Kendisi ile doğrudan ilişki kurabileceğiniz samimi ve yakın bir Tanrı olarak mı görüyorsunuz?
-

Bireysel İfade

Marcus J Freed

Hiç, aslında yanlış herhangi bir şey yapmadığınızı düşünmenize rağmen bir öğretmeniniz veya ebeveyniniz tarafından paylandığınız olduğu mu? İçinizde, derinlerde bir yerlerde, doğru sebeplerle hareket ettiğinizi biliyordunuz, ama aynı zamanda onların basitçe sizi anlamadıklarını ve bunun bedelini, belki okuldan uzaklaştırma cezası olarak veya evden çıkma yasağına maruz kalarak veya telefonunuza bir süreliğine el konulmasıyla şahsen ödemek zorunda kaldığınızı da biliyordunuz... ve herhalde bu son derece moral bozucu bir deneyim olmuş olsa gerektir.

Benim Yahudi eğitimine yönelik yenilikçi yaklaşımımı – örneğin Tanah'ı temel alan komik oyunlar sahnelemek veya Yahudi tarzında komedi müzik videoları yaratmak gibi – herkes her zaman onaylamış değildir. Ama Rabi Sacks her zaman teşvik etmenin bir yolunu bulmuştur. Bana inanıyordu ve Yahudiliğin bizim bireysel ifademize de gereksinim duyduğu ve Tanrı'nın hepimiz için bir yeri olduğu fikrini öne çıkarıyordu.

Rabi Sacks'ın mezar taşı yerleştirildiği zaman mezarı başında dururken kalbimin derinliklerinden ağladım. Neden? Çünkü onun beni, benliğimi görmüş olduğunu fark etmişim. Büyük bir öğretmen, sizin kim olduğunuzu görebilir ve her öğrenciye, kendi kişilik özelliklerine uygun olacak şekilde konuşur. Kral Şelomo "Vizyon olmayınca halk yozlaşır" (Mişle 29:18) demiştir ve Rabi Sacks, insanların gelişip serpilmesini sağlayan o vizyona sahipti.

- Marcus J Freed, bir aktör, yazar, film yapımcısı ve pazarlama danışmanıdır. Kısa bir süre önce Sundance Film Festivali'nde Yahudi Film Yapımcıları Ağı'nı başlatmıştır.

A CLOSER LOOK

- Marcus J Freed şimdi Rabi Sacks'ın Ki Tisa yazısındaki mesajlar üzerine düşüncelerini paylaşıyor.

Rabi Sacks'ın bu haftaki yazısında size hangi kısım öne çıkıyor?

Rabi Sacks iki pasuk aktarmaktadır: "Lütfen bana Yollarını göster" (Şemot 33:13) ve "Lütfen bana Onurunu / Görkemini göster" (Şemot 33:18). Moşe'nin Tanrı hakkında görsel bir kanıt istiyor ve Tanrı'yı kulaklarından ziyade gözleriyle deneyimlemeyi arzuluyor olması bence çok enteresan.

Bu neden alışılmadık bir şey?

Yıllar boyunca Rabi Sacks, Antik Yunan ile Antik Yisrael'i birçok kez birbiriyle karşılaştırmıştı. Yunanlar özellikle *görsel* şeylere – örneğin mimari ve sanata – odaklanma eğilimi gösterirken, Tora neredeyse her zaman *sese* odaklanmış, dinlemeyi ve sözleri vurgulamıştır. Yunanlar kendi ilahlarının heykellerini yapmışlardı, ama bizim merkezi duamız, Tanrı'nın Sözü'nü *dinlediğimiz*, Şema duasıdır.

Bir keresinde Rabi Sacks'a bu konuyu sormuştum. görsel kültürün Yahudilikteki rolünü anlamak istiyordum. Ne de olsa Talmud da güzel insanlardan bahseder ve bizim de *Purimspiel* (Purim gösterisi) gibi görsel geleneklerimiz var. Rabi Sacks modern kültürün önemini kabul etti; hatta "Bence Yahudiliğin şimdilerde en çok eksiklik duyduğu şey, birinci sınıf, dindar bir film yönetmeni" dedi. Başka bir deyişle, *bugün hem görüntüye hem de sese ihtiyacımız var*. Her ne kadar anahtar, hâlâ dinlemek ise de, Moşe bize bu hafta, Tanrı'yı anlamak için O'nu aramamız da gerektiğini öğretmektedir. Ve başkalarına öğretmek için, görsel araçlar inanılmaz derecede etkili olabilir.

Gençler bu fikri nasıl daha ileri götürebilirler?

Tanrı'nın yollarını "göstermesi" fikri, hepimizin katılabileceği bir fikirdir. TikTok'un 1, Instagram'ın da 2 numaralı uygulama olduğu görsel bir

TORAH TRIVIA

S: Mişkan'ın dizaynını gerçekleştiren zanaat ustası Betsalel Moşe Rabenu ile ne şekilde akrabaydı?

C: Betsalel, Hur'un torunuydu (Şemot 31:2'de belirtildiği gibi). Raşi'den (bkz. Şemot 24:14), Hur'un anne ve babasının Miryam ile Kalev olduğunu biliyoruz ve Miryam da Moşe'nin ablasıydı. Dolayısıyla Moşe, Betsalel'in büyük-büyük-dayısıydı, zira büyük-büyükkannesi Miryam'ın kardeşiydi.

kültürde yaşıyoruz. Daha 2008’de, Rabi Sacks bana, sosyal medyadan faydalanmayı dört gözle beklediğini ve yaklaşan yıllar için birçok planı olduğunu söylemişti.

Siz burada payınıza düşeni nasıl yapabilirsiniz? Bu çalışmaya devam ederek ve kendi kişisel ifade şeklinizi bulmak ve olumlu Yahudilik mesajlarını düzenli olarak paylaşmak suretiyle sosyal medyayı iyi amaçlarla kullanarak. Yahudi maneviyatını TikTok, Instagram reel videoları, YouTube kısa filmleri ve Snapchat videoları yoluyla ifade etmenin yollarını bulun. Tercih sizin; ama Mişna’nın söylediği gibi, “Önemli olan konuşmak değil, yapmaktır” (Pirke Avot 1:18). Bol şans!

- David Woolf’un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma dünyanın her yerinde Amazon’dan temin edilebilir.

